

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om obligatorisk overskudsdeling.

[Af Arne Melchior (CD) m.fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 103. Fremsat 21/3 80).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Orv, hvor blev jeg glad, da jeg så titlen på dette forslag til folketingsbeslutning fra centrum-demokraternes side: forslag til folketingsbeslutning om obligatorisk overskudsdeling – det er midt i en krisetid sød musik i en arbejdsministers øren. Men jeg er ked af at måtte sige, at glæden ikke holdt sig under læsningen af selve forslaget.

Jeg skal gøre nogle bemærkninger, som ikke er båret af nogen kritik af tanken om obligatorisk overskudsdeling – den ved forslagsstillerne at jeg og regeringen er meget positivt indstillet over for – men af den udførelse, som tankerne har fået i dette forslag til folketingsbeslutning, hvor man kan stille sig selv det spørgsmål, om der virkelig er tale om et forslag, som kan leve op til titlen »obligatorisk overskudsdeling«.

Forslagsstillerne siger i bemærkningerne til forslaget, at det er hensigten at få afprøvet den politiske vilje til at få løst dette vigtige spørgsmål. Der skal ikke herske tvivl om, at regeringen gerne medvirker til at løse dette også hurtigt; vi har selv fremsat forslag, har erklæret os villige til at forhandle forslagene og vil selvfølgelig også meget gerne forhandle disse ting med centrum-demokraterne. Vi er enige i, at spørgsmålet om lønmodtagernes medejendomsret gennemført gennem en start, som hedder obligatorisk overskudsdeling, er en rigtig og nødvendig tanke for 1980ernes reformpolitik. Men vi tror ikke, at det forslag, der foreligger her, er særlig velegnet.

For det første: hvad er det for et overskud, der skal fordeles? Ja, vi får at vide, at det er virksomhedernes indtjening, efter at alle normale omkostninger er afholdt, efter at virksomhedernes udgifter til skat er afholdt og efter en forrentning af egenkapitalen svarende til 4 pct. mere end diskontoen; altså i øjeblikket en forrentning af egenkapitalen forlods på 17 pct., inden man skrider til over-

skudsdeling. Derefter skulle folk have 10 pct. af dette overskud udloddet individuelt og bundet på individuelle konti. Der bliver ikke mange konti med ret store beløb i kraft af denne ordning!

I udvalget vedrørende lønmodtagernes medejendomsret beregnede man en ordning, hvor man sagde: hvor stort et overskud vil der være tilbage at fordele, hvis man forudsætter en forrentning af egenkapitalen med 10 pct? Dengang fandt man ud af, at det var 1,4 mia kr. Sætter man det op til 17 pct., er vi efter min vurdering nede på et beløb i størrelsesordenen 200–300 mill. kr. Det skal så fordeles sådan, at der bliver 10 pct. til lønmodtagerne. Det vil altså sige, at vi skal lave en obligatorisk overskudsdeling, der om året kan indbringe skønsmæssigt 20–30 mill. kr. til samtlige lønmodtagere.

Man kan selvfølgelig beskæftigelsesmæssigt glæde sig over det store bureaukrati, der vil blive med at oprette disse små konti og administrere dem osv. osv. – man kan sige, at der kommer en stor administrativ beskæftigelseeffekt ud fra et meget lille beløb – men der er ikke noget særligt perspektiv i at diskutere beløb af den størrelsesorden i forbindelse med en obligatorisk overskudsdeling.

Når forslagsstillerne så siger, at dette skal ses i sammenhæng med løntilbageholdenhed for lønmodtagerne, må jeg gøre opmærksom på, at bare én dyrtidsportion mindre sparer erhvervslivet og andre arbejdsgivere for 2 mia kr. Så skulle de altså til gengæld for dette have 20 mill. kr. bundet i 5 år på individuelle konti rundt omkring i virksomhederne.

Jeg skal for fuldstændighedens skyld sige, at der heller ingen ejendomsretstankegang er i dette. Der er intet, der leder frem til en ejendomsret for lønmodtagerne i dette forslag. Det er – undskyld, jeg siger det – en forpjuget bonusordning for arbejdere i overskudsgivende virksomheder og intet andet.

Derfor vil jeg slutte med at sige, at det, jeg håber kan blive grundlaget for vores forhandlinger, er titlen på forslaget, nemlig forslag om en obligatorisk overskudsdeling. Det tror jeg der er politik i, det er der perspektiv i. Vi er selvfølgelig parat til at beregne alle virkningerne af centrum-demokraternes forslag, men vi tror, at også centrum-demokraterne, når de får lejlighed til at se de tal, jeg her har refereret, vil erkende, at dette var et

[Arbejdsministeren]

velment forsøg, men et forsøg, der ingen steder førte.

Kaj Poulsen (S):

Efter arbejdsministerens tale har jeg ikke meget at sige; vi kan fuldstændig tilslutte os de bemærkninger, arbejdsministeren har givet.

Men hvis den sidste sætning i bemærkningerne til forslaget er udtryk for, at centrumdemokraterne – og det skriver de jo – ønsker en realistisk løsning på denne meget vigtige sag, er vi i socialdemokratiet naturligvis parat til at gå ind i nogle realistiske forhandlinger om en obligatorisk overskudsdeling.

Jens Peter Jensen (V):

Det forekommer mig, at det foreliggende forslag er i dårlig overensstemmelse med anstifteren af centrumdemokraterne, hr. Erhard Jakobsen, der ofte har advaret imod den pylrevornhed, der er her i samfundet, for dette forslag er jo pylrevornt. Man gør sig klog på andre folks vegne; man kommer med et forslag, hvis gennemførelse betyder, at man skal prøve på at hjælpe andre mennesker til at administrere de beskedne midler, de har til deres rådighed. Det er en nedvurdering af den almindelige mands og kvindes evner til selv at administrere og ordne deres ting.

Dernæst har jeg den opfattelse, at overskudsdelingen bedst kan gennemføres, hvis det er arbejdsmarkedets parter, der selv finder ud af det. Det er der adskillige virksomheder der har fundet ud af. Arbejdsgiverforeningen har adskillige modeller, som man gerne udlåner til dem, der er interesseret i at komme denne vej igennem.

Venstre kan ikke være med til at fremme dette forslag.

Til sidst dette: vi har jo en ung og meget ambitiøs arbejdsminister, der ustandselig blander sig i arbejdsmarkedets forhold, hvor han burde holde sig hjemme. Jeg tør ikke være med til, ordfører for forslagsstillerne, at give ham flere initiativer og muligheder for tiden.

Grethe Fenger Møller (KF):

Fra konservativ side har vi mange gange givet udtryk for, at vi har stor sympati for, at ejere og medarbejdere i erhvervslivet får mu-

lighed for gennem frivillige aftaler at indgå ordninger, som betyder, at medarbejderne får større økonomisk interessefællesskab i den virksomhed, hvori de er ansat.

Nu er det jo også sådan, at der allerede i dag i meget vid udstrækning inden for erhvervslivet findes sådanne aftaler, hvor der på frivillighedens basis indgås ordninger, der giver medarbejderne mulighed for enten at købe aktier til særlig favorabel pris eller få andel i udbyttet. Det indebærer mange fordele. For det første betyder det vel, at medarbejderne bliver mere interesserede i den virksomhed, hvor de er ansat, desuden giver det vel mulighed for et bedre og tættere samarbejde mellem medarbejderne og virksomhedens ledelse, og endelig giver det mulighed for, at der bliver tilført mere kapital til den pågældende virksomhed.

Fra konservativ side har vi sagt mange gange, at vi meget gerne ser, at sådanne ordninger bliver udbygget, men for os er det helt afgørende, at sådanne ordninger etableres på frivilligt grundlag. Vi har altid været imod obligatoriske, tvangsmæssige ordninger, ligesom vi har været imod det socialdemokratiske forslag om en central fond, der skulle administrere en ØD-ordning.

Derfor kan vi heller ikke gå ind for det forslag, der her foreligger fra CDs side. Vi ønsker ikke en obligatorisk ordning. Vi mener, at det vil være skadeligt for dansk erhvervsliv, og at det ikke er det, der skal til.

Vi har fra konservativ side sagt her for nylig i forbindelse med fremlæggelse af vores plan til en økonomisk løsning, at vi mener, der nu er behov for ændringer i skatte- og selskabslovgivningen, således at ejere og medarbejdere i større omfang end i dag får mulighed for at få et økonomisk interessefællesskab, og vi vil meget gerne have, at en sådan lovgivning kan gennemføres allerede til efteråret.

Vi må som sagt tage afstand fra CDs forslag. Vi tror ikke på tvangsmæssige ordninger. Vi er kede af, at CD har fremsat et forslag, der bygger på en obligatorisk ordning. Vi var også kede af det, da CD i december måned medvirkede til gennemførelse af en tvangsmæssig ordning, idet CD stemte for forslaget om en dyrtidsfond. Vi håber også, at CD kommer på bedre tanker i denne sag, således at vi kan nå frem til nogle fornuftige ordninger.

Maisted (FP):

Ja, nu er centrums-demokraterne jo hoppet på limpinden: nu må de også have sådan en ting dér, der ligner ØD, men det er nok mere dikteret af psykologisk frygt for valg end baseret på realiteter. Arbejdsministeren har sådan set beskrevet situationen meget godt ved at sige, at hvis man var så letsindig at gennemføre noget, der lignede dette her, var det selvfølgelig bare et slag i luften.

Men jeg synes, det er interessant, at centrums-demokraterne pludselig begynder at beskæftige sig med økonomisk politik. Det har været en af deres mærkesager, at de overhovedet ikke har taget stilling til de økonomiske forhold her i landet, at det var sådan noget, regeringen kunne ordne, og det interesserede ikke centrums-demokraterne synderligt. Vi hørte også, at fru Mimi Jakobsen for nylig ikke rigtig var med på at stemme for besparelser i finansudvalget, men det kan være, hun kunne lære det med tiden, for det er nok nødvendigt.

Men bemærkningerne til forslaget synes jeg også er interessante. Centrums-demokraterne har altså opdaget, at reallønnen på grund af de stigende skatter og afgifter og prisforhøjelser bliver udhulet. Det synes jeg da er en glimrende iagttagelse, men så fatter man jo ikke, at de ikke vil være med til at nedsætte skatter og afgifter, men bliver ved med at stemme for forøgelse af skatter og afgifter, sådan at vi ad den vej kunne styrke reallønnen hos lønmodtagerne.

De har også mærket sig, at en tilbageholdenhed i lønnen kunne betyde en forbedret konkurrenceevne, og man må også lykønske centrums-demokraterne med, at de interesserer sig for den side af sagen.

Endvidere taler man i bemærkningerne om, at det er moralsk forkasteligt, at det er ejerne af virksomheden, der får et stigende overskud, når en virksomhed går godt, og at det er noget, medarbejderne ikke stille og roligt kan se på. Det er umoralsk, at de ikke får en udligning, når virksomheden går godt. Jeg mener, det er en kovending i centrums-demokraternes betragtninger med hensyn til danske virksomheder. Jeg havde den forståelse, at hr. Erhard Jakobsen i hvert tilfælde mente, at betingelsen for, at lønmodtagerne kunne få en god løn, var, at virksomhederne gik godt, og i forslaget er der jo heller ikke

tale om, at hvis en virksomhed giver under-skud, skal medarbejderne også være med til at betale underskuddet. Her er der altså tale om, at lønmodtagerne skal være heldige eller uheldige at være ansat i virksomheder, der går godt; de uheldige er altså dem, hvor det går mindre godt, for de risikerer selvfølgelig den væsentlige ting at miste deres arbejde.

Modellen er, som arbejdsministeren har fremhævet, at stikke lønmodtagerne blå i øjnene. Der er overhovedet ikke tale om nogen former for indflydelse. Der er tale om en dårlig bonusordning, og det kan ikke være i lønmodtagernes interesse, at folketinget yderligere skal blande sig i arbejdsmarkedets forhold. Vi gør det jo rigelig dårligt hver anden eller hver tredje måned; det synes vi må være tilstrækkeligt.

Endelig har vi, som det også er blevet påpeget, forskellige frivillige ordninger om medejeraktier, og de giver jo også endog skattefordele. Man kan undre sig over, at de ikke er blevet benyttet i større udstrækning, eller at medarbejderne har foretrukket at få udbetalt så stor en løn som muligt for det arbejde, de laver, og ikke har skelnet mellem, om de er ansat på en dårlig eller en god virksomhed; derfor er disse ordninger ikke særlig udnyttede. Det vigtigste er nok, at centrums-demokraterne har ment, det var en politisk vigtig sag, og det kan altså kun være en politisk vigtig sag for centrums-demokraterne, for der er ingen andre, der vil have gavn af et sådant forslag.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Ja, det er jo forslag som dette her, der lægger gift for enhver fornuftig ØD-tanke, men det er måske også meningen med det.

Forslaget er efter SFs mening en tvungen opsparring, idet det beløb, der kalkuleres med, skal blive stående i virksomhederne i 5 år, og forslaget bygger på, at lønmodtagerne skal vise løntilbageholdenhed. Altså: der hænges en gulerod op for næsen af lønmodtagerne, og vi synes, det er bare en anden måde at forsøge at føre indkomspolitik på, nu da et flertal herinde for tiden i hvert fald taler om at holde en pause med den hidtil førte indkomspolitik, og det lægges der heller ikke skjul på i bemærkningerne – slet ikke.

[Lilli Gyldenkilde]

Ligeledes fastslås det tydeligt, at forslaget er en fastholdelse af arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet, og det er præcis det, vi i SF ønsker at ændre på med vores forslag til ØD-VD. Dette forslag medfører på ingen måde, at de ansatte får større indflydelse på egen hverdag på arbejdspladserne, tværtimod er intentionerne i det, at de ansatte skal solidariser sig med arbejdsgiverne for at hjælpe dem med at opnå størst mulig profit – det kalder vi det i vores parti, andre ville kalde det rentabilitet.

Når der i forslagets bemærkninger står, at de ansatte får noget for noget, er det at putte blå i øjnene på folk, for det, de får, er en opfordring til ikke at få mere i lønningsposen til gengæld for et tvivlsomt overskud efter 5 år.

Det kan SF naturligvis ikke medvirke til. Det er en demokratisering af arbejdslivet og det økonomiske liv i Danmark, vi trænger til, og ikke noget som det, der ligger her, og som faktisk er ingenting.

Jeg vil lige bruge to ord af min taletid på at sige, at det bekymrer mig en smule, at både arbejdsministeren og den socialdemokratiske ordfører, hr. Kaj Poulsen, udtrykte et ganske vist meget spinkelt håb, men dog et lille håb om at kunne diskutere overskudsdeling videre med centrum-demokraterne. Alttså: I laver en form for overskudsdeling, som ligner dette forslag og i øvrigt også noget af det, som I selv var inde på i december måned, uden at vi får et solidarisk princip og en kollektiv fond. Så har I lagt gift for al

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Ikke direkte tale.

Lilli Gyldenkilde (SF):

. . . . Nå – så har man lagt gift for enhver fornuftig ØD-tanke fremover. Det, der skulle ligge i hele ØD-grundtanken, var jo netop indflydelse for de ansatte i de enkelte virksomheder på deres egen hverdag og dette, at man fik nogle nye magtpositioner at kæmpe ud fra. Det er det, der ligger i alle hidtil kendte ØD-tanker. Derfor håber jeg, at det meget spinkle håb, der var, er så spinkelt, at det ikke kan blive til noget.

Lone Dybkjær (RV):

Også jeg hører til dem, der om ikke er blevet glad, så dog i hvert fald spidsede ører, da centrum-demokraterne proklamerede, at de ville fremsætte et forslag om obligatorisk overskudsdeling. Når jeg ikke var helt så glad, som arbejdsministeren måske var, var det, fordi jeg huskede, hvad det var, partiets ordfører havde sagt under vores debat i december om obligatorisk overskudsdeling, hvor han citerede Handelsbankens førstedirektør, Bendt Hansen, som havde udtalt, at han var tilhænger af tvungen udbyttedeling og havde bragt tidligere tiders gratialebegreb – han kaldte det ganske vist tantieme, men jeg kunne fornemme, at han mente gratialer – ind i billedet, og han talte varmt for den fordel, der kunne være ved et sådant arrangement. Derfor kunne man godt, allerede da man hørte ordene, få en mistanke om, at det var noget af det, centrum-demokraterne havde i tankerne, og det er det jo rent faktisk også. Jeg synes, det i virkeligheden er en ejendommelig overskrift, man har givet forslaget. Selv om jeg selvfølgelig godt kan se, at der logisk er tale om en tvungen overskudsdeling, ville det nok alligevel være mere rigtigt, hvis man kaldte det ved dets rette navn, nemlig obligatorisk bonus eller gratialeuddeling, og så kan det da godt være, at debatten havde taget en anden form.

Jeg forstår sådan set ikke helt vestres, de konservatives og til dels fremskridtspartiets forargelse over dette forslag, for der er jo reelt kun tale om en bonus- eller gratialeuddeling på basis af en løntilbageholdenhed. Men det mener de altså er en forkert måde at gøre det på, og det er jo så deres sag.

Når vi synes, det er et dårligt forslag, er det selvfølgelig, fordi det ikke har spor med det, vi forstår ved obligatorisk overskudsdeling og medindflydelse at gøre, for der er ikke gnist af medindflydelse i dette forslag. Her er bare tale om gratiale eller bonus, oven i købet med 5 års forsinkelse, med visse skattemæssige fordele. Derfor synes vi, at det er det, man skal diskutere, hvis det er det, man vil fremme. Det er vi ikke tilhængere af at der skal lovgives om.

Vi er derimod tilhængere af, at vi kommer videre i diskussionen om medindflydelse og medbestemmelse knyttet til en obligatorisk overskudsdeling. Men det er jo noget ganske andet end centrum-demokraternes forslag, så det kan vi altså ikke tilslutte os.

Kurt Hansen (VS):

Der er jo en lang række partier herinde, der med albuerne forsøger at placere sig i offentligheden som nogen, der går ind for ØD i alle mulige forskellige varianter. Nu er centrum-demokraterne det parti, der senest har meldt sig i rækken af ØD-partier sammen med socialdemokratiet, sammen med det radikale venstre, sammen med nogle af de tanker, venstre og de konservative har luftet flere gange, og sammen med det, SF har præsteret på dette alter. SFs ordfører sagde, at et sådant forslag kunne lægge gift for en fornuftig overskudsdeling. Ja, hvis det bare var så vel, stemte vi såmænd gerne for det, for det, som SFs ordfører betegner som en fornuftig overskudsdeling, er nøjagtig det samme som den tvungne opsparring, SFs ordfører karakteriserede dette forslag for at indeholde.

Jeg havde egentlig ikke tænkt mig at skulle diskutere ØD med SF i dag, men jeg blev aldeles provokeret af bemærkningerne. Jeg gad egentlig vide, hvordan det er muligt at undgå, at en form for ØD med de hidtil kendte modeller efter overskudsdeling, efter værditilvækst og efter lønsumsbidrag, bliver en form for tvungen opsparring.

I den store ØD-LM-rapport, som kom for ca. 1½ år siden, blev det klart slået fast, at der er en skelnen mellem den formelle og den reelle betaler, og det vil naturligvis altid være lønarbejderne, der er den reelle betaler af de forskellige ordninger. Vi står med et vældigt fagbureaukrati, der altovervejende er domineret af socialdemokraterne. De vil i enhver situation, hvor de får mulighed for at lave en såkaldt ØD-, LM-, OD-ordning, eller hvad den kan kaldes, være den direkte garant for at føre indkomstpoltik, bare de får en central fond, også selv om man skulle bruge det, som SF har foreslået, nemlig værditilvæksten. Der vil altså være tale om en tvungen opsparring, og dermed er vi henne i det, der er det centrale i vores diskussion med SF, nemlig hvorvidt en ØD-ordning er en del af indkomstpoltikken. Det bliver den, fordi der er en tvungen opsparring, det bliver den, fordi man laver indgreb igennem alle disse modeller imod lønarbejdernes realløn, uanset at de ikke dermed bliver sikret nogen reel indflydelse, medmindre der bliver lavet den vetoret, som SF har talt om.

Men SF siger jo samtidig, at de hidtil kendte ØD-ordninger – nu håber jeg, jeg kan citere rigtigt – har lagt op til nye magtpositioner at kæmpe ud fra. Skulle det være de socialdemokratiske overskudsdelingsforslag, der har lagt op til nye magtpositioner for arbejderklassen at kæmpe ud fra? Ja men det socialdemokratiske forslag til overskudsdeling er indkomstpoltik, og det erkendte socialdemokraterne også i hvert fald til dels i bemærkningerne til dette forslag, hvor de klart sagde, at forslaget har til sigte at styrke virksomhedernes konkurrenceevne. Det handler altså om at styrke erhvervslivets konkurrencedygtighed, om indkomstpoltik, om tvungen opsparring, osv. Jeg vil altså gerne høre, om SF opfatter de hidtidigt kendte ØD-modeller som værende et udtryk for, at arbejderklassen får nye magtpositioner at kæmpe ud fra, om det gælder det forslag, socialdemokraterne fremsatte i 1973, og om det omfatter overskudsdelingsforlaget.

Endelig vil jeg stille et konkret spørgsmål til SF i forbindelse med den løbende diskussion om økonomisk demokrati og virksomhedsdemokrati. Er det sådan, at SF under ingen omstændigheder vil stemme for en ordning om ØD, medmindre man får dette virksomhedsdemokrati, som det kaldes, med i denne ordning og der i virksomhedsdemokratiet er sikret lønarbejderne en altomfattende vetoret i forbindelse med dispositioner, der foretages i virksomheden? Det er et meget centralt spørgsmål at få et svar på. SF har været svævende i forhold til denne sag tidligere. Men jeg håber, at fru Lilli Gyldenkilde vil komme herop og belære folketinget om, hvordan SF faktisk vil tage stilling i en sådan sag.

Poul H. Møller (KrF):

Kristeligt folkeparti har flere gange tidligere givet udtryk for, at vi finder, det er en fornuftig, en sund og en rigtig tanke med en form for overskudsdeling, så det ikke er, som man ofte siger, den fæle arbejdsgiver, der tager hele profitten, men at han i rimeligt forhold deler et eventuelt overskud med sine medarbejdere.

Her har vi så en ny variant af denne meget omdiskuterede obligatoriske overskudsdeling. Ved en første gennemlæsning af forslaget kan man godt få sine tvivl om, hvor me-

[Poul H. Møller]

get der egentlig bliver af overskud til medarbejderne, når overskuddet først har været igennem hele den procedure, der her er omtalt. Den idé, at medarbejdernes del af overskuddet, altså nettooverskuddet, skal henstå til forrentning i virksomheden i 5 år, kan måske nok synes rimelig, og i hvert fald kommer det dog til udbetaling, hvad der jo ikke var tale om i det regeringsforslag, vi så i december måned, og selvfølgelig har centrum-demokraterne heller ikke taget ØD med en central fond med.

Men jeg tror, usikkerheden om medarbejdernes eventuelle provenu efter dette lovforslags bestemmelser er så stor, at det nok vil være svært at finde flertal for det her i tinget. I hvert fald ser kristeligt folkeparti med nogen skepsis på forslaget, men vi vil da være villige til at være med til at drøfte det i udvalget.

Mølgaard (DR):

Under næste punkt på dagsordenen skal man jo for alvor til at tale bogstaver, nemlig partibetegnelser; om det så vil ske med større eller mindre bogstaver, vil fremtiden vise, men én ting ligger jo på forhånd fast, og det er, at der er to bogstaver, der ikke indgår i den efterfølgende diskussion, fordi de for tiden er ude af registeret over partibetegnelserne: det er bogstaverne Ø og D. Måske er det den snedige erkendelse heraf, der har givet forslagsstillerne, der både her og dér vil være CD, lyst til at stille dette forslag, der gjorde det muligt at lege med netop de to bogstaver også. Eller måske var det de mange andre forslag på området, der har fået CD til at tænke centraleuropæisk, sagt sådan, at so ein Ding müssen wir auch haben, sådan noget må CD også foreslå. Logisk – ja, måske, men sund logik – nej.

Retsforbundet kan ikke støtte CDs ØD-forslag. Også det betegner som de fleste andre partipolitiske ØD-forslag et urimeligt og uhensigtsmæssigt indgreb i den frie aftaleret på den enkelte arbejdsplads eller på den enkelte delsektor af arbejdsmarkedet, hvor man er gået sammen i et kollektivt aftalesystem, et overenskomstsysteem.

Jeg skal dog ikke undlade at bemærke, at jeg kan finde noget positivt at sige om forslaget. Det er bedre end så mange andre ØD-forslag, man har set. Det skaber nemlig min-

dre afstand mellem de involverede og deres penge end mange andre forslag og betyder derfor alt i alt et knap så barsk indgreb i personlig og kollektiv dispositionsfrihed.

Men indgreb er der tale om. Der er jo reelt tale om at tvinge alle virksomheder og deres ansatte til at foretage en 5-årig tvangsopsparing af en del af det, man ellers havde kunnet give som kontantløn. Det er måske ikke overraskende, at CD kan være med på en sådan tvangsforanstaltning, men retsforbundet melder pas over for det. Sikkert og vist er det, at der ikke er tale om penge oven i lønnen. Der er ikke tale om penge ved siden af lønnen, men om penge i stedet for lønnen i den sidste ende. Og dog vil de, der sværger til indkomspolitikken, ganske givet benytte en såkaldt overskudsdeling som den, CD foreslår, som et argument for netop politisk bestemt løntilbageholdenhed; ja, løntilbageholdenheden vil såmænd blive dikteret i sig selv ved et politisk diktat om dette forslags gennemførelse. Det er intet sukker til virksomhedernes ansatte, hverken i eller omkring den bitre pille, dette forslag betegner.

Retsforbundet kan ikke sluge den og vil fraråde andre at tro på gavnvirkninger af dette psykofarmakologiske præparat, der højst kan sløve opmærksomheden over for de økonomiske sammenhænge i virksomhederne og samfundet og de enkeltes ansvarsbevidsthed i forhold til sig selv og deres omgivelser, vel at mærke når det er indført ad politisk vej, i modsætning til hvis det var indført ad frivillighedens vej.

Jeg har tidligere i forbindelse med ØD-diskussioner her fra denne talerstol efterlyst politisk velvilje, også fra CDs side, til at skabe større økonomisk lighed i mulighederne i samfundet. Noget sådant har vi fra retsforbundets side kontante forslag til, som jeg skal undlade at repetere her i detaljer, men kun antyde med overskrifter som lige ret til samfundsskabte værdier og værn mod monopoludbytning. Det ville virke for alvor demokratiserende, men det er jo rigtignok også noget ganske andet end det, der opnås med dette forslag. Det vil ikke gavne det fjerneste. Aktuelt Bent Hansen har tænkt ØD-tanker, som vi afviser en politisk gennemtrufning af. Jeg forstår på fru Lone Dybkjær, at dette forslag minder mere om Handelsbankens Bendt Hansens ØD-tanker. Om begge sæt tanker vil jeg sige, at det fundamentalt for-

[Mølgaard]

kerte er, at det er ad politisk tvangsmæssig vej, man vil gennemføre noget som en obligatorisk ordning, og retsforbundet afviser at medvirke dertil. Vi ser, sagt i al stilfærdighed, også gerne dette ØD-forslag DØ.

Arne Melchior (CD):

Ja, vi siger, som arbejdsministeren også bemærkede, til sidst i vore bemærkninger, at vi gerne vil have afprøvet den politiske vilje til at bringe denne vigtige sag i hvert fald nærmere en realistisk løsning. Det har vi jo ikke rigtig opnået, men vi har opnået en afklaring af, at en sådan vilje altså ikke er til stede.

Vort forslag er stort set blevet afvist fra salens forskellige sider, dog med helt modgående begrundelser. Jeg skal ikke heraf drage den slutning, som selv statsministeren af og til har draget i lignende situationer, at så må det jo være et mægtig godt forslag, fordi det rammer midten mellem nogle yderopfattelser. Så optimistisk og sangvinsk er jeg dog ikke indrettet. Jeg erkender, hvordan situationen er, og tager det til efterretning uden syrlighed af nogen art.

Dog er det forbløffende, at man fra én og samme side i salen, kan man vel godt sige, når jeg hermed tænker på SF og VS – stort set må retningen i hvert fald være den samme – kan komme til to så forskellige konklusioner, at fru Lilli Gyldenkilde fra SF kunne sige, at der her var lagt gift for ØD-tanker, medens hr. Kurt Hansen fra VS sagde, at nu havde CD meldt sig som et ØD-parti. Så forskelligt kan det altså opfattes af to partier, der egentlig på en række økonomiske modeller ikke skulle stå hinanden helt så fjernt.

Men det skal jeg lade ligger og vende mig til ministeren. Han kunne godt have været endnu mere uvenlig i sin modtagelse af det. Han sagde ganske vist, at regeringen gerne vil medvirke, og at regeringen selv har fremsat forslag. Ja men da ikke om obligatorisk overskudsdeling, det erindrer jeg ikke noget om. Jeg ved, at de radikale har arbejdet for dette næsten siden deres stiftelse, og det skal de sandelig ikke høre andet end ros om fra mig, men regeringen har fremsat et ØD-forslag – det har vi netop ikke gjort – og det forslag ved vi ingen mulighed har her i tinget. Jeg har ikke set, men jeg vil gerne glæde mig til at se fra arbejdsministeren, fra rege-

ringen et eget udspil til det, som glædede arbejdsministeren, da han læste overskriften, nemlig obligatorisk overskudsdeling. Vi har så at sige fjernet skråstregen fra ØD og siger OD, overskudsdeling, og denne overskrift glædede ministeren. Den lover ikke noget om ØD, og den lover slet ikke noget om centrale fonds eller om ændringer i ledelses- og dispositionsretten i virksomhederne. Men lad os se et andet og bedre OD-forslag fra arbejdsministeren, så er vi som sædvanlig til at tale med.

Det er muligt, at 17 pct. er for stort et afkast til kapitalen; jeg tvivler på det. Skal kapitalen ikke have en tilsvarende løn, når den arbejder produktivt, som den kan have, når den arbejder passivt? Er det ikke en frygtelig selverkendelse fra regeringen og en af regeringens økonomiske ministre at sige, at dette er for meget? Er det ikke at fraråde borgere at investere penge produktivt, når de bevisligt kan få 20 pct. hos staten, at de så risikobetonet ikke må få 17 pct. af deres penge? Er det ikke en fallit for hele den økonomiske politik, der er lagt til rette, hvis 17 pct. er for meget? Men det er jo ikke det, jeg har bedt arbejdsministeren mest lægge mærke til, det er konstruktionen i forslaget.

I øvrigt mener jeg, at jeg må have hørt en fejl i arbejdsministerens udtalelser, for den ene gang talte han om 200–300 mill. kr., og lige efter talte han om 20–30 mill. kr. Ja vel, det skulle være de 10 pct., forstår jeg nu, af de 200–300 mill. kr. Det tal kan jeg ikke udtale mig om, det må vi efterprøve. Jeg mener, at virksomhederne skal gå så meget bedre, at 10 pct. af et reelt overskud – forrentning er ikke overskud – virkelig bør være attråværdigt. Og det håber jeg også vil kunne opnås bl.a. gennem de forhandlinger, der foregår i de kommende uger.

Det er ganske rigtigt bemærket både af arbejdsministeren og af fru Lone Dybkjær, at der ikke er tale om nogen ejendomsretsændring. Det lover overskriften jo altså heller ikke, og det kunne man aldrig få CD til at støtte, men der er tale om, o.k. jeg kalder det overskudsdeling, ministeren kaldte det en bonus- eller gratialeordning. Jeg synes ikke, det var så ringe, hvis det så bare var det. Men der er i hvert fald ikke tale om det, som ordføreren for retsforbundet var inde på, nemlig at det er noget, der går i stedet for løn. Det kan der aldrig være tale om, for

[Arne Melchior]

lønforhandlingerne skal forløbe uanset en sådan ordning.

Fremskridtspartiets ordfører fandt en valg-motivering i dette forslag. Den gåde kan jeg ikke knække, men så havde han den dristighed at sige, at CD ikke normalt beskæftiger sig med landets økonomi. Det må jeg nok sige! Er der nogen, der er i tvivl om, at CD har meget diskuterende og meget markante standpunkter, når det gælder skatter, både de direkte og de indirekte, altså afgifterne, at vi har det vedrørende opsparing, vedrørende små erhvervsdrivende, vedrørende erhvervsfremmeforanstaltninger, vedrørende ledelsesretten i virksomhederne, vedrørende bolig og boligskatter, vedrørende arbejdsmarkedet, hvor vi så sent som under sidste punkt på dagsordenen i dag havde et forslag fremme netop om arbejdsmarkedsforhold, at vi har en markedspolitik, en energipolitik og en trafikpolitik? Er det ikke alt sammen økonomisk politik? Men af en person, som har siddet her i tinget i adskillige år og har været seks år om endnu ikke at lære mit partis korrekte navn, kan jeg jo ikke forvente, at han skal kunne læse indenad på andre områder, og derfor kan jeg ikke mere lægge vægt på hans bemærkninger. Men jeg synes lige, han skulle have den i hovedet.

Må jeg så sige til venstre og de konservative, hvis modtagelse jeg var overordentlig spændt på, at jeg forstår deres betænkeligheder med hensyn til at gøre dette her ad lovgivningens vej, altså tvangsmæssigt. Det er heller ikke uden betydelig betænkelighed, at vi har fremsat dette forslag, og vi har da megen sympati for, som både hr. Jens Peter Jensen og fru Grethe Fenger Møller var inde på, at det var at foretrække, at det skete gennem direkte forhandlinger parterne imellem, og at vort forslag indgik som en model dertil.

Når vi alligevel har dristet os til at fremsætte dette forslag, er det, fordi vi synes, det går for langsomt, og fordi vi synes, at en løntilbageholdenhed er en nødvendighed i Danmarks situation, og at gennemførelsen af et forslag af denne art formentlig ville kunne bidrage betydeligt til noget sådant, ikke for at tage nogen løn fra nogen, men for at gøre den løn, der udbetales, noget værd for dem, der får den.

Det er allerede af fru Lone Dybkjær sagt, at Handelsbankens direktør, som jo tillige er

Den Danske Bankforenings formand, hr. Bendt Hansen, i december måned 1979 udtalte sig overordentlig positivt netop om en obligatorisk ordning af denne art. Det samme har en helt anden bankmand, nemlig bankdirektør Brask Thomsen, gjort i sin banks annonce i februar i år. Desuden har Industrirådet på forsiden af sit februarnummer slået et meget stærkt slag for indførelse, jeg må retfærdigvis sige ikke af en obligatorisk overskudsdeling, men af begrebet 'overskudsdeling, vel at mærke med klar afstandtagen fra centrale fonds. Det er således, som direktør Bendt Hansen fra Handelsbanken gjorde opmærksom på, at bonus- og gratialeordninger er nærmest forsvundet i de senere år på grund af den stramme lønfastsættelse gennem forhandlinger og lovgivning om lønnens størrelse, hvorved fleksibiliteten på lønmarkedet og den personlige interesse i en virksomheds fremgang for den enkelte ansatte og for gruppen af ansatte desværre er blevet forskertset i denne nye konstruktion, som vi ikke kendte, dengang jeg var i lære, og derfor mener vi, at forslag af denne art alligevel er overvejelse værd. Vi siger ikke, at vor konstruktion er den absolut bedste, men jeg har dog bemærket mig, at selv retsforbundets ordfører og flere andre har fundet, at der var varianter og nyheder af godartet karakter i dette forslag i forhold til forslag, der tidligere har været fremme. Derfor skal det hermed være fremlagt for folketinget, for udvalget og for offentligheden, så det kan indgå i en debat, som jeg er sikker på vi alligevel ikke kommer uden om det næste år eller to, og CDs villighed til at medvirke positivt til konstruktioner, der ikke behøver at være nøjagtig denne, skal hermed også være lagt klart for dagen.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Den, der kalder mig herop, er naturligvis hr. Kurt Hansen fra VS, men jeg skal nu gøre det ganske kort, for det kan jo ikke nytte noget, at vi kaster os ud i vores ideologiske diskussioner gang på gang, når der er tale om forslag, som jo ligger milevidt fra og slet ikke tåler sammenligning med de tanker, vi i øvrigt gør os på dette område. Jeg synes derfor, det var en lidt mærkværdig indfaldsvinkel, hr. Kurt Hansen havde, da han kommenterede det foreliggende forslag. Men nu

[Lilli Gyldenkilde]

er det sket, og jeg skal blot tage et par enkelte punkter op.

For det første er det godt at kende sin historie. ØD-tanken er jo ikke ny. Det var noget, der startede allerede i 1920'erne allerede i Tyskland, så det er dér, man har det fra. Der er skrevet stribevis af bøger om disse ting, og jeg kan da anbefale Viggo Kampmanns bog, som kom sidst i 1960'erne og som er en udmærket bog, som redegør for, hvad det er, socialdemokraterne vil med dette her. Men det er jo ikke helt det samme, vi vil med vores forslag, og det ved hr. Kurt Hansen udmærket. Jeg skal gøre det klart for hr. Kurt Hansen igen, at socialistisk folkeparti er imod indkomstpolitik, og det agter vi fortsat at være. Vi har hele tiden sagt, at vores forslag på ingen vis kan laves i forbindelse med indkomstpolitik, og det ved hr. Kurt Hansen også udmærket.

Hele VSs argumentation mod vores forslag går jo på, at enhver smule magt, enhver ny position eller enhver smule forbedring, der bliver givet til lønmodtagerne, bliver taget fra i den anden ende. Ja men hvad er det da for noget vrøvl? Vi kunne jo ikke foretage os noget som helst, hvis det var rigtigt. Det er en fejlagtig argumentation, der ikke duer til noget som helst. I øvrigt må det vel snart være på tide, at VS fortæller os noget om, hvad det egentlig er, de vil, hvordan de vil tilkæmpe sig nye magtpositioner. Eller ønsker de bare at blive stående? Hr. Kurt Hansen sagde, at vi svævede lidt. Jeg mener, det er VS'erne, der svæver, for de har jo ikke på et eneste punkt sagt: det er sådan, vi skal gribe tingene an, det er sådan, vi skal begynde på nogle af alle disse ting. Det bliver jo ikke lavet på én gang, hr. Kurt Hansen.

Til sidst: at tro, at jeg her vil stå og sige, hvad vi agter at gøre i en eventuel forhandling engang med tiden – for der er jo ikke noget flertal for noget som helst, vi kan gå i forhandling om i øjeblikket, det ved hr. Kurt Hansen udmærket – er dog noget af det naiveste, jeg har været ude for fra denne talerstol.

Kurt Hansen (VS):

Det var jo en foruroligende udtalelse, SF kom med her, at man ikke ville sige, at det var et kardinalpunkt for SF, at hvis man skulle stemme for en ØD-ordning, så skulle

der være VD med vetoret indbygget; det var det, fru Lilli Gyldenkilde afviste her, og det tager vi i VS som noget aldeles foruroligende. Hvis man forestiller sig den situation med varetøret, kan man lige så godt, som jeg nævnte, dengang vi diskuterede det forslag, komme med et forslag til folketingsbeslutning om indførelse af socialisme i Danmark. Det er nøjagtig lige så forplumrende, som det måtte være at komme med et forslag af den art. Når jeg sagde i mit første indlæg, at jeg egentlig ikke havde tænkt mig at diskutere SFs ØD-forslag, men følte mig provokeret til det, var det, fordi fru Lilli Gyldenkilde direkte udtalte, at de hidtil kendte ØD-modeller gav nye magtpositioner at kæmpe ud fra. Jeg vil godt spørge: gav det socialdemokratiske forslag om overskudsdeling i december måned 1979 efter SFs opfattelse nye magtpositioner for arbejderklassen at kæmpe ud fra, eller handlede det om, som socialdemokraterne selv sagde i bemærkningerne, at styrke virksomhedernes konkurrenceevne?

Jeg ser helt bort fra de udtalelser, som fru Lilli Gyldenkilde må bruge for at bortforklare SFs svævende holdning, om at læse på historien, om socialdemokraterne i 1920'erne i Tyskland osv. Jeg har læst tilstrækkeligt om ØD til at kunne diskutere disse ting aldeles præcist med SF, og jeg vil godt sige til SF, der efterlyser et alternativ fra VS: VS kommer ikke med nogle strukturreformistiske løsninger gående ud på, at man i samarbejde med kapitalejerne kan få mere medbestemmelse eller rettere medfornemmelse, mere medindflydelse, eller hvad SF kalder det for, for det er gas, det er fup, det er svindel, det har intet med socialisme at gøre. Det har noget at gøre med, at man bærer ved til det ideologiske bål, der hedder: vi er alle i samme båd, og vi har fælles interesser med arbejdsgiverne. Det er det bål, SF bærer ved til ved at sige, at alle hidtil kendte ØD-modeller er gået ud på at skabe nye magtpositioner for arbejderklassen at kæmpe ud fra.

SF fortæller så, at de er imod indkomstpolitik. Det kan godt være, at vi definerer indkomstpolitik aldeles forskelligt, men så synes jeg, vi skal prøve at få frem, hvad vi mener med det. Når der er tale om tvungen opsparring, som det bl. a. ville være at lave en ØD-ordning ud fra værditilvæksten, er det indkomstpolitik efter VS' opfattelse, og så

[Kurt Hansen]

må vi sige: ja men på den led støtter SF indkomstpolitikken.

Nu fik jeg den røde lampe, så jeg må stoppe her.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Ja, det skal blive ganske kort. Jeg mener heller ikke, at der var særlig nye bastioner i det overskudsdelingsforslag, socialdemokratiet kom med i december, det ved hr. Kurt Hansen godt. Jeg mener, der har været tale om nye bastioner i det forslag, vi er kommet med, og at der var tale om delvis nye bastioner i det første forslag, socialdemokratiet kom med, det, de kom med i 1973.

Må jeg så sige, at vi har ikke afvist at fastholde den vetoret, som er indbygget i vores forslag, og nu vil jeg så overrække hr. Kurt Hansen dette, hvor han kan læse lidt nærmere om vort forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om afskaffelse af partiernes bogstavbetegnelser i forbindelse med valg til folketinget.

[Af Arne Melchior (CD) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 73. Fremsat 11/3 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

På stemmesedlerne til folketingsvalg identificeres partierne ved en tildelt bogstavbetegnelse og en partibetegnelse, nemlig partiets navn. Partierne opføres i alfabetisk rækkefølge efter de bogstavbetegnelser, som indenrigsministeriet har tildelt dem. Jeg skal ikke fordybe mig i historiske udredninger, men bare sige, at bogstavbetegnelser første gang optræder i rigsdagsvalgloven fra 1901. Stemmesedler til valgmandsvalg til landstinget skulle efter denne lov betegnes valgliste A, valgliste B, valgliste C osv.

I 1908 blev denne regel overført til valg til kommunalbestyrelser og i 1936 til valg til amtsråd. Indtil 1930ernes slutning kunne bogstaverne for samme parti være forskellige, fordi bogstaverne blev tildelt af de lokale valgbestyrelser. Men i 1938 indførtes en bestemmelse om, at indenrigsministeren kunne tildele de landsomfattende partier samme bogstav over hele landet.

Som nævnt i forslaget til folketingsbeslutning indførtes bogstavbetegnelser på stemmesedler til folketingsvalg i 1943. Begrundelsen var og er fortsat, at man på denne måde letter vælgerne mulighed for at identificere partierne. Forslagsstillerne mener, at bogstaverne er overflødige og forvirrende. Den opfattelse kan jeg ikke dele. Bogstavbetegnelser for folketingets partier har en årelang tradition og er kendt i meget store dele af befolkningen. Når bogstaverne opføres på stemmesedlerne ved siden af partiernes navn, virker bogstaverne ikke forvirrende for vælgerne; tværtimod bidrager de til, at vælgerne med endnu større sikkerhed kan identificere partierne.

Det eneste sted, hvor der måske kan opstå et problem, er ved brevstemmer. Stemmesedler, der benyttes ved afgivelse af stemme pr. brev, er jo ikke påtrykt hverken bogstav eller navn på de partier, der deltager i valget.

Opindeligt skulle vælgerne ved brevstemmeafgivning på stemmesedlen skrive enten navnet på en i amts- eller storkredsen opstillet kandidat, eventuelt med tilføjelse af partibetegnelsen, eller navnet på et af de partier, der har kandidater på valg i kredsen. Men i februar 1964 gennemførtes en ændring af folketingsvalgloven, hvorefter det var tilstrækkeligt at påføre stemmesedlen bogstavbetegnelse for det parti, som vælgeren ville give sin stemme. Som begrundelse for den ændring anførtes i bemærkningerne til lov-